

Høring av veileder til forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger

Takk for invitasjon til å svare på høring om veileder til forskrift om helse og miljø i barnehager, skoler og skolefritidsordninger. FFO har gjennom Kantar Public gjennomført en skoleundersøkelse som skoleledere, lærere, foresatte og elever med funksjonsnedsettelse har svart på (heretter omtalt som «skoleundersøkelsen»). Vi svarer på spørsmålene i rekkefølge:

Om strukturen er hensiktsmessig for målgruppene

Strukturen er hensiktsmessig. Fortløpende henvisning til forskrift og rettslig grunnlag er bra for å sikre enhetlig fortolkning.

Viktigheten av universell utforming bør komme tydeligere frem i innledningen til kapittel 2. Miljø- og helsekrav til virksomheter, §4. Helsemessig tilfredsstillende virksomhet. Sitatet «Lokalene og uteområdene må utformes og tilrettelegges på en slik måte at de kan brukes av alle elever og barn, uavhengig av funksjonsevne» bør inkluderes i ingressen om virksomhetens lokaler og uteområder.

Spørsmål som ikke er dekket av veiledningen

Forskriftens formål er å «bidra til at miljøet i barnehager, på skoler, skolefritidsordninger og leksehjelpordninger fremmer barns og elevers helse, trivsel, lek og læring, samt at sykdom, skade og alvorlige hendelser forebygges». Det ville vært naturlig om skolehelsetjenestens rolle ble tydeliggjort i forskriften. Skolehelsetjenesten har en viktig rolle i å både fremme elevers helse og å forebygge sykdom, skade og alvorlige hendelser. Skoleundersøkelsen viser at 27% av foresatte er uenig i at skolehelsetjenesten er tilgjengelig når barnet trenger noen å snakke med.

Om veiledningen er forståelig

Veilederen oppleves forståelig. Det kan være nyttig å inkludere tekstbokser med konkrete tilretteleggingstiltak som kan bidra til et bedre miljø. Det er ofte sånn at når man er kjent med måter å tilrettelegge på vil man tenke mer aktivt på hvordan man kan tilrettelegge for flere og hva slags tiltak som kan fungere. Om det er ønskelig, kan FFO gjerne bidra med konkrete eksempler.

Hva som bør veiledes på bedre

Under veiledning i flere av kapitlene kan det inkluderes forslag til konkrete tilretteleggingstiltak som sikrer en bedre skolehverdag for elever med funksjonsnedsettelse. I dette høringssvaret anbefales ressurser som kan brukes for å finne relevante tiltak og som kan lenkes til i veilederen.

Kommentar til kapittel 1, §1 Formål

Et av formålene med forskriften er at den skal bidra til barn og elevers trivsel. Det er bra det understrekes at man ser det fysiske og psykososiale miljøet i sammenheng. Det er viktig at veilederen viser til gode fysiske og sosiale tiltak som sikrer at elever med funksjonsnedsettelse trives i barnehagen, skolen og skolefritidsordninger.

Skoleundersøkelsen viser at 39% av foresatte er uenige i at barnet trives og blir godt inkludert i det sosiale miljøet på skolen. Når foresatte ble spurt om hva som bidrar til at deres barn føler seg inkludert eller ekskludert i det sosiale miljøet var mestring, kontakt med andre barn og godt samarbeid mellom skolen og hjemmet gjentakende innspill.

Kommentar til kapittel 2, §4 Helsemessig tilfredsstillende virksomhet Universell utforming og tilgjengelighet

FFO mener det er bra at det vises til veiledere om universell utforming, men at viktigheten av universell utforming bør komme tydeligere frem. Det er store mangler ved skolene rundt omkring i landet. I dag er bare 35 prosent av skolene universelt utformet, og åtte prosent er helt utilgjengelige.¹ Kun 60% av skoleledere som svarte på skoleundersøkelsen rapporterer på at skolen har heis. Videre rapporterer kun 35% om å ha kontraster som gjør det lett å finne frem for synshemmede, og kun 24% har teleslynge i klasserommene.

Skoleundersøkelsen viser at omtrent 42% av foresatte til elever med funksjonsnedsettelse er uenig i at det fysiske innemiljøet er godt nok tilrettelagt for barnet, og 29% sier det samme om uteområdet på skolen. 11 % oppgir at barnet ikke går på nærskolen på grunn av manglende tilrettelegging eller mistriivsel. De med utviklingshemming, psykiske vansker eller lidelser, sjelden diagnose eller andre kognitive vansker er de som i størst grad ikke går på nærskolen. Det er veiledning og en rekke konkrete forslag i Universell utforming AS sin rapport «Universell utforming for elever med kognitive og sensoriske vansker»² som er utarbeidet i samarbeidet med ADHD Norge, Autismeforeningen i Norge og Norsk Tourette Forening. For universell utforming av uteområder vil vi anbefale å inkludere Norges Blindforbunds krav til uteområder³ som en ressurs.

Hvilerom

Det står i veilederen at «Lokaler og uteområder skal kunne dekke behov for helsefremmende og allsidige aktiviteter og hvile». Muligheten for å kunne trekke seg tilbake og hvile er viktig for mange elever med funksjonsnedsettelse, men det rapporteres om mangel på tilgjengelige hvilelokaler i skolene. I skoleundersøkelsen ble foresatte spurt om hva som kunne vært bedre tilrettelagt for barnet fysisk i bygningene, utendørs eller ved aktiviteter i undervisningen. Her rapporterer de fleste om behovet for grupperom og stillesoner og mindre klasser. I svarene er det mange som etterlyser

¹ <https://ungefunksjonshemmede.no/ressurser/prosjekter/universell-utforming-av-grunnskolen-hvor-er-vi-i-2020/>

² <https://universellutforming.no/oppdrag/universell-utforming-av-skoler>

³ <https://www.blindforbundet.no/universell-utforming/norges-blindforbunds-krav-til-uteomrader>

hvilerom/grupperom der elevene som får for mye stimuli i en fullsatt klasse, kan gå for å konsentrere seg og/eller hvile. Spesielt for de med konsentrasjonsvansker er store klasser og mye bråk en utfordring. I skoleundersøkelsen rapporterer kun 61% av skolelederne om at skolen har hvilerom til elever som har behov for skjerming.

Kommentarer til kapittel 2, §6 Inneklima

Godt inneklima i barnehagen og på skolen har betydning for helse og trivsel hos barn og elever. For elever med revmatiske diagnoser eller andre muskel- og skjellettdiagnoser er en jevn og riktig temperatur spesielt viktig. For elever med astma og allergi er luftkvalitet spesielt viktig. Norges Astma- og allergiforbund (NAAF) har en egen veileder for inneklima på skoler som kan henvises til.⁴ Skoler kan også bestille inneklimakartlegging fra NAAF.⁵

Kommentarer til kapittel 2, §7 Lysforhold

Sensorisk overfølsomhet er vanlig for elever med Tourettes syndrom. Eleven kan reagere intenst på lukter, lyder, farger eller andre sanseinntrykk. Dette kan påvirke konsentrasjonsevnen.⁶ Det står mer om skjerming og lysforhold i «Universell utforming for elever med kognitive og sensoriske vansker» kapittel 7.

For svaksynte elever kan riktig belysning være skillet på om en person er praktisk blind eller svaksynt. Kunnskap om riktig belysning kan også fås ved kompetansesentrene og hjelpemiddelsentralene. Da synsfunksjonen hos den som har en synshemming varierer sterkt er det vanskelig å si noe generelt om belysning.

Kommentar til kapittel 2, §8 Lydforhold

Støy er en barriere for elever med hørselshemming og for elever med sensoriske vanskeligheter. Som nevnt viser skoleundersøkelsen at kun 24% av skoleledere rapporterer at de har teleslynge i klasserommene. Det eksemplifiseres i veilederen at støy kan komme fra elevers aktivitet. FFO anbefaler å i veiledningen inkludere enkle tiltak som kan hindre støy i klasserommet. For eksempel er tennisballer på stolben en enkel, rimelig og nyttig tilrettelegging som hindre skarpe lyder når stolen flyttes. HLF Briskeby kompetansesenter har utviklet en akustisk designguide til skolen som kan være en nyttig ressurs.⁷ Det står mer om skjerming og lydforhold i «Universell utforming for elever med kognitive og sensoriske vansker» kapittel 7.

For elever med synsnedsettelse som er avhengig av hørsel som en viktig supplerende sans kan støy fra trafikk og tilstøtende rom være sjenerende. På samme måte kan uheldig akustikk også forstyrre elever med synshemming. Ofte kan det derfor være nødvendig å lydtempe rommet. Fylkesaudiopedagogtjenesten kan bidra med vurdering og forslag til tiltak.⁸

Kommentar til §18 Internkontroll

Elevers rett til medvirkning er som beskrevet forankret i barnehageloven §3 og opplæringsloven § 9A-8. FFO anbefaler å også henvise til FN-konvensjonen for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD).

⁴ <https://www.naaf.no/inneklima/inneklima-i-offentlige-bygg/inneklima-i-skole>

⁵ <https://www.naaf.no/inneklima/inneklima-i-offentlige-bygg/inneklima-i-skole/kartlegg-inneklima-pa-din-skole>

⁶ <https://www.touretteforeningen.no/tourettes-syndrom/for-fagpersoner/>

⁷ www.hlf.no/akustiskdesignguide

⁸ <https://www.blindeforbundet.no/om-blindeforbundet/brosjyrer/en-skole-for-alle>

Barn med funksjonsnedsettelse er særlig utsatte for krenkelser av grunnleggende rettigheter. De har en dobbelt sårbarhet, som både barn og personer med funksjonsnedsettelse. For barn med funksjonsnedsettelse er det særlig stor risiko for å ikke bli hørt eller få medvirke. Det er derfor spesielt viktig at kommunene har en høy bevissthet rundt menneskerettighetene til barn med funksjonsnedsettelse. Vi anbefaler derfor å også henviser til CRPD art 7. Barn med nedsatt funksjonsevne.⁹

Andre ressurser vi anbefaler å inkludere i veilederen:

- ADHD – Lærerguiden
<https://www.adhdnorge.no/brosjyrer/laererguiden>
- ABC om ADHD
<https://www.adhdnorge.no/abc-om-adhd>
- Sluttrapport: Godt lydmiljø i barnehage og skole
<https://www.hlf.no/hvagjorhlf/prosjekter/godt-lydmiljo-i-barnehage-og-skole/>
- God lyd i skolen
<https://www.godlydiskolen.no/>
- NTNU Samfunnsforskning: Betingelser for god inkludering i skole for hørselshemmede
https://www.hlf.no/globalassets/dokumenter/dette-jobber-vi-med/endelig-rapport-betingelser_inkludering_horselshemmede.pdf

Med vennlig hilsen

Funksjonshemmedes fellesorganisasjon

Eva Buschmann
Styreleder
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

Lilly Ann Elvestad
Generalsekretær
Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/tema/likestilling-og-mangfold/likestilling-og-inkludering/konvensjoner/fn-konvensjonen-om-rettar-til-menneske-med-nedsett-funksjonsevne-crpd/id2426271/>